

KÉZFOGÁSOK

DUDÁS KÁLMÁN

ELŐLIÁRÓ SZÓ

Évekkel ezelőtt Illés Lajos, az Új Írás akkori szerkesztője egy szerb esszét juttatott el hozzám: fordítsam le; közölni szeretné, föltéve, ha úgy sikerül — némi húzással — csökkenteni a terjedelmét, hogy Ivan Goran Kovačić lírájának elemzése hű maradjon, és az írás sem sínylené meg a »művi« beavatkozást.

Az esszét magam is túlméretezettnek láttam az Új Írás hasábjaira (nem is oda szánta a szerző): szemelvény szemelvényt ért benne a mélyreható elemzés céljait szolgáló. A kisebb lírai darabokkal szívesen birkóztam meg, érthetően szabódtam azonban a *Tömegstrbeliek* átköltésétől: nem követek el szentségtörést, ha Csuka Zoltán vagy Benjámín László fordításáért nyúlok.

A tanulmány a művi beavatkozás után sem fért bele Illés elképzelésébe; munkám azóta is ott kallódik íróasztalom valamelyik fiókjában; de így is hálás lehettem megbízatásáért. Hogy miért?

Örömben az idézetek szemelgetése során — bevallom — nem kevés bosszúság gyűlt: a leiterjakabokon túl valahogy nem éreztem kifogástalanul jónak, gyakran hitelesnek sem a beillesztendő magyar töredéket. (Bővebben nem szólhatok most itt érveimről.) Elégedetlenkedésem végül is ébresztgetni kezdte bennem a majd húsz éve szunyadó elhatározást...

Engedelmet kérek e rövid visszapillantásért:

A nagy világegés után, negyvenöt nyarán, a honvagy visszavitt egyetemi városomba. Jóbarátom, Goran halálának megdöbbentő híre a Pozoriánában ért, pontosan úgy, ahogy azt egyik későbbi versemben rögzítettem. A *Jama* zágrábi kiadásával hagytam el a várost. Napok óta forgattam már akkor magamban a poéma strófáit, amikor is váratlanul vendégek toppantak be hegyesi tanyai magányomba: Kek Zsigmond,

Lévay Endre és Laták István. Kocsin jöttek, Szabadkáról. Tőlük tudtam meg, hogy Csuka Zoltán már lefordította Pesten a költeményt.

Elálltam hát a kegyeletnek is szánt elhatározásomtól.

Ma már pontosan tudom: jobb is, hogy így történt. Műfordítói gyakorlatom akkor minden valószínűség szerint kevésnek bizonyult volna ahhoz, hogy hibátlanul oldjam meg e roppant nehéz, szigorúan zárt formákba öntött élmény megszólaltatását.

Nos, 1964 nyarán két hét alatt elkészült a harmadik, s — ne vegyék szerénytelenségnek — nem is oktalan magyar *Jama*.

Az elvégzett munka öröme röpitett a Kortárs szekesztőségébe, Benjáminhoz. Egy szuszra elolvasta. Elismerően nyújtott kezét. És közben elmondta: helyenként ő is érezte a pontatlanságokat a nyers fordításban, de laikus készítője nem nyújthatott kellő segítséget a jobb átköltéshez, Simon István, majd Nagy László olvasta a munkámat. Nagynak, mint kiderült, szerződése is volt a *Tömegsírra* a Helikonnál, de nem készült el vele időre. Csak az első strófán faricsgált — mint mondotta. Megjegyzése csak ez volt: Így már igen... De ami szeméből felém sütött, az kárpótolt fáradozásomért; s kárpótol azért is, hogy a Forum irodalmi szerkesztőjének nem sokkal korábbi ígéretét azóta sem követte kiadói tett...

A számos indítóokot szolgáltatókon túl, végül is az Üzenet szerkesztőségének tartozom köszönettel azért, hogy most olvasói elé adhatom ezt a kegyeletes munkám.